

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 14 januari 2010

MEDITATIE

Hij moest!

Wanneer wij dit Schriftgedeelte met elkaar overdenken, dan willen wij in het bijzonder letten op het woord "moest", zoals dit in deze tekst voorkomt.

Het gaan door Samaria is op zichzelf reeds iets bijzonders. Geen Jood zou door dit land reizen. Wanneer men van Galilea in het noorden naar Judea in het zuiden reisde, nam men liefst de weg door het Overjordanse, opdat men het vervloekte land der Samaritanen niet behoefde door te reizen.

De Samaritanen waren een doorn in het oog van de Joden. Ze zijn voortgekomen uit een vermenging van, ten tijde van de ballingschap, nog in Kanaän overgebleven Joden en Babyloniërs en andere heidense volken, die toendertijd Kanaän gingen koloniseren. Het gevolg van deze vermenging was ook een vermenging van heidense en Joodse beschouwingen, zodat de godsdienst van de Samaritanen een mengelmoesje van allerlei ideeën was. Ondanks dat voerden ook de Samaritanen, en niet geheel ten

En Hij moest door Samaria gaan.

Johannes 4 : 4

onrechte, de pretentie, dat zij van Abraham afstamden en lieten zich daar evengoed als de Joden op voorstaan.

De rechtgeaarde Joden ergerden zich het meeste. Er was dan ook een voortdurende vijandschap tussen Joden en Samaritanen, en dezen zochten met elkaar niet de minste gemeenschap. Nu lezen wij, dat Jezus ook opgaat van Judea naar Samaria. Hij had Zich ook bij de gangbare gewoonte kunnen aansluiten en Zijn reis kunnen maken door het Overjordanse om op die wijze op de plaats van Zijn bestemming aan te komen. Jezus gaat echter door Samaria. Hij moest dat doen. Niet dat de weg door het Overjordanse afgesloten was en Hij daarvoor de weg door Samaria nemen moest; neen, dit "moeten" van Christus heeft een geheel andere oorzaak.

Hij is op de aarde gekomen om de Raad Zijns Vaders te dienen en uit te voeren. In die Raad zijn de uitverkorenen Hem gegeven en die zal Hij kopen door Zijn bloed en toebrengen tot de gemeente die zal zalig worden door Zijn Geest. Nu moet Hij, uit kracht van die Raad Gods door Samaria gaan, want in dat land moet Zijn werk ook volbracht worden aan een vrouw, een vrouw, die wellicht tot één van de onbetamelijkste vrouwen van het Samaritaanse volk heeft behoord. Die vrouw is in Gods genadig welbehagen bestemd tot een vat der barmhartigheid, waarin de Heere Zichzelf verheerlijken wil. Daarom kan het niet anders, of Christus moest door Samaria gaan, want de tijd des welbehagens is voor die vrouw gekomen.

Zijn moeten is echter ook een willen. Christus moet niet alleen omdat Hij Zich aan de Raad Gods gebonden weet, maar ook omdat het Zijn hoogste lust is om de Raad des Vaders te volbrengen. Hij wil niet anders. Wat voor Hem een "moeten" is, is voor Hem ook een lust. In het dienen van Zijns Vaders Raad openbaart zich de grootheid van Zijn liefde. Immers dat die liefde groot is, blijkt ook in Zijn willen gaan door zulk een zondig land als Samaria.

Zijn gaan door Samaria zal Hem des te meer aan de smaad en vijandschap van de Joden blootstellen. Het zal voor Hem niet alleen smaad en vooroordeel medegebracht hebben, maar zelfs ook verwondering en verbazing bij degenen die Hem volgden. We lezen toch, dat de discipelen zich verwonderden dat Hij met een vrouw sprak. Dit moeten wij in het bijzonder zien in verband met het feit, dat Hij in Samaria met een vrouw sprak, dus een Samaritaanse. Christus vliedt en ontloopt de smaadheid niet die Hem zal worden aangedaan als het gaat om de uitvoering van de Raad Zijns Vaders en de verheerlijking van Zijn liefde. Dit is duidelijk te lezen in het geschiedverhaal dat onze aandacht vraagt.

Ziet dan, hoe Hij Zijn liefde gaat openbaren. Die liefde is een opzoe-

Inhoud

88e jaargang

Nr. 16

- 1 Meditatie: Hij moest!
- 3 Van zee tot zee: Leven in Canada - anders dan in Nederland? (2)
- 4 Drie spiegels
- 5 De Naam: Bijbelstudie over de namen van de Middelaar (2)
- 6 Eén zucht tot mijn zaligheid (1)
- 7 Is iemand krank onder u (12)
- 9 Boekaankondigingen
- 9 Boeknieuws
- 10 Kerknieuws
- 12 Berichten
- 13 Kerkdiensten

kende liefde. Niet de Samaritaanse vrouw komt naar Christus bij de waterput; maar de liefde van Christus zal die vrouw bij de waterput opzoeken en vinden. Die liefde zal haar uit de zonde en werelddienst uittrekken en haar maken tot een voorwerp van Zijn genade. Zo is dan ook altijd de liefde des Heeren het eerst. Altijd zoekt die liefde voordat de zondaar Hem ooit zoeken gaat.

Hij gaat dan ook steeds door het land van Samaria, het land dat door de Farizeeërs en Schriftgeleerden gemeenden wordt, om er de Raad des Hemels te dienen en de schapen, die van Zijn stal niet zijn, bijeen te vergaderen. Wat zouden we oneindig bevoorrecht zijn, wanneer dat in ons leven ook praktijk worden mocht.

Wij wonen van nature toch allen in dat land van Samaria. Het is het land van de zonde. Ook al worden we bewaard voor de zonden waarin anderen vallen en waarin anderen zich uitleven, van nature is er in de grondslag van ons bestaan geen onderscheid. Dan liggen wij allen in de doodstaat. De zaden der boosheid zijn in ons. De beginselen van alle zonden zijn in ons te vinden. Zo de Heere ons aan onszelf overliet, wij zouden van anderen niet te onderscheiden zijn.

Het betaamt ons dan ook geenszins hoogmoedige en zelfverheffende gedachten te hebben in vergelijking met anderen. Welgelukzalig is dan ook in dit opzicht de mens, die gedu-

rig vreest. Wij zullen toch door dezelfde genadekracht getrokken moeten worden, als waardoor deze vrouw getrokken is en door de bediening van dezelfde liefde. Wanneer het waar geworden is, dat de kracht van genade uitrok uit de zonde en werelddiefde, waarin wij terneder lagen, dan zal het volk, dat het voorwerp ervan van achteren in dat "moeten" van Christus zich gaan verlustigen. Van de zijde van de mens is er geen "moeten", evenmin een "willen", ja, het tegenovergestelde!

"Wijk van mij, want in de kennis van Uwe wegen heb ik geen lust".

Maar dan dat onbegrijpelijke: Er is een "moeten" van Gods kant. God wil dat zij er uitkomen en Hem zullen worden toegevoegd. Dan kunnen ze ook door geen zondemacht, hoe die ook in hun verdorven natuur is gegrond, gehouden worden. Zij moeten komen. Christus Zelf zal door de bediening van Zijn genade, die Hij door Zijn genademiddelen en instellingen op aarde verheerlijkt, dat "moeten komen" in hun leven uitwerken. Hij zal echter dat "moeten komen" tot een willen maken. Voor Hem, de gezegende Christus, was hetgeen wat moest, de hoogste lust, maar Hij zal ook maken, dat hetgeen, dat moest in het leven van Zijn kerk, hun lust en innige begeerte wordt.

Al is er dan een moeten van Gods zijde, nooit zal een mens tot de Heere getrokken worden tegen zijn wil, want de van God afgekeerde wil en

genegenheid wordt omgebogen om te willen wat de Heere wil. En wat zal nu alleen maar kunnen doen buigen? De kracht van de liefde. De liefde deed Christus gaan. De liefde tot de eer van Zijn Vader, de liefde tot het Hem gegeven volk. Door deze liefde was het ook Zijn lust. Daardoor trok Hij deze vrouw. Daardoor zal Hij dit goddelijk "moeten komen" ook in het leven van de Zijnen maken tot een "willen komen". Dan zal door Zijn liefde datgene wat ook in ons leven een moeten naar Gods raad is, voor ons kunnen worden een heilig en hartelijk willen.

De Kerk des Heeren zal door vele wegen moeten gaan, waardoor het vlees niet zal willen, waartegen het vlees in opstand komt, ja, waartegen het vlees brult. Smartelijke en bittere wegen. De raad des Heeren zal echter bestaan. Christus gaat hier ook een voor Hem vernederende weg, maar Hij wil, omdat het de weg des Vaders is. Hij gaat hier ook als Borg, opdat Hij de Zijnen in alles te hulp zal komen. Door deze liefde weet Hij ook de Zijnen te neigen tot de wil des Heeren.

Wanneer Gods kerk op die Overste Leidsman en Voleinder des geloofs mag zien, dan zal het ook mogelijk zijn om gewillig in de smartelijke wegen Gods te volgen. Dan worden schijnbaar kromme wegen des Heeren recht, dan worden Zijn smartelijke bezoeken bewijzen van Gods liefde en gunst. Dan zal het einde van de weg leren, hoe God verheerlijkt

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1, 2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0252-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop, postbus 33, 2950 AA Alblisserdam tel. 078-6912899, fax 078-6919536 e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de drukker te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk maandagmorgen 9 uur**.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan: Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 11,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober); voor het buitenland: € 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres

Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av, N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van: de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

werd, ook door het gaan van Samaria. Christus gaat dit schandeland in en Hij verheerlijkt er Zijn Goddelijke Vader; de Kerk mag Hem volgen. Die moet ook door Samaria, maar de Sionieten leren ook daarin:

*Heilig zijn, o God, Uw, wegen,
Niemand spreek' U hoogheid tegen,
Wie, wie is een God als Gij,
Groot van macht en heerschappij?*

Gorinchem,

ds. L. Blok

VAN ZEE TOT ZEE

2

Leven in Canada - anders dan in Nederland?

In enkele artikelen bezien we het leven in Canada en zoeken we een antwoord op de vraag of het leven daar anders is. Vorige keer zagen we iets van het maatschappelijke leven; ditmaal richten we onze aandacht op het kerkelijk leven in the Netherlands Reformed Congregations.

Een naam met haken en ogen

Inderdaad, zo heten onze zustergemeenten in Canada en de Verenigde Staten van Amerika: "Netherlands Reformed Congregations" (NRC). Op zichzelf is die naam al erg interessant. Terwijl onze gemeenten in Nederland gewoon "Gereformeerde Gemeenten" heten, hebben onze Noord-Amerikaanse gemeenten de naam van Nederland eraan toegevoegd. Kennelijk voelden zij de behoefte om de oorsprong van deze gemeenten expliciet tot uitdrukking te brengen. De naam was en is niet alleen een naamkaartje voor buitenstaanders maar ook een herinnering en oproep voor de eigen leden: Denk eraan, wij komen uit Nederland! Daar liggen onze wortels!

Nu is dat ook weer niet zo vreemd. Als mensen zich in het buitenland vestigen worden ze zich vaak meer bewust van hun identiteit. Temidden van het nieuwe en vreemde hebben ze een stevig ankerpunt nodig. Wat het kerkelijk leven betreft, lag en ligt dat ankerpunt voor emigranten, zeker als ze tot de eerste en tweede generatie behoren, in het oude vaderland. Vandaar dus dat onze gemeenten in Noord Amerika zich de "Gereformeerde Gemeenten van Nederland" noemen.

Maar hoe heten dan de "Gerefor-

meerde Gemeenten in Nederland" in dat verre continent? Welnu, zij noemen zich de "Reformed Congregations in North America" (RCNA). Een beetje verwarrend is dat natuurlijk wel. De "Gereformeerde Gemeenten in Nederland" heten hier dus de "Gereformeerde Gemeenten in Noord Amerika" en de "Gereformeerde Gemeenten" heten de "Gereformeerde Gemeenten van Nederland". Voor buitenstaanders is het allemaal niet zo gemakkelijk te begrijpen. Veel Canadezen en Amerikanen vragen zich af of onze kerkdiensten in het Nederlands worden gehouden en of ook anderen dan Nederlanders welkom zijn. Voor Joden in Noord Amerika is het helemaal ingewikkeld. Als zij het christelijk geloof omhelzen en zich aangetrokken voelen tot de reformatorische leer, moeten ze kennelijk niet alleen "Christian" en "Reformed" maar ook nog eens "Dutch" worden. Althans, die indruk wordt gewekt. Gelukkig hebben we enkele families met Joodse wortels in onze gemeenten. Aan hen de taak om uit te leggen dat het uiteindelijk om maar één Naam en één vraag gaat: "Wat dunkt u van de Christus?" En dat geldt niet alleen Joden!

Yankee Dutch

Intussen hebben we nog geen antwoord gegeven op de vraag of de invloed van Nederland op het kerkelijk leven in Canada en Amerika groot is. Die invloed is inderdaad aanzienlijk, al zijn er ook verschillen. Je kunt dit misschien het best vergelijken met het Nederlands dat door oudere immigranten wordt gesproken. Hun taal wordt soms aangeduid als "Yankee Dutch". Het is een soort Neder-

lands dat doorspekt is met Engelse woorden en uitdrukkingen.

Tussen haakjes, het woord "Yankee" is vandaag de dag een gewone uitdrukking voor Amerikanen, vooral in het noord-oosten van de VS, maar oorspronkelijk was het een spotnaam die Nederlandse kolonisten hadden bedacht voor hun Engelse collega's in de staat Connecticut. Het woord "Yankee" is immers afgeleid van "Jan Kees" of ook wel van "John Cheese" (Jan Kaas). Inmiddels werkt die naam als een boemerang. Nederlanders in Noord Amerika die nog altijd de Engelse taal niet goed beheersen maar tegelijkertijd het Hollands een beetje verlerd zijn, worden wat plagend aangeduid als mensen die "Yankee Dutch" spreken.

Aan dat beeld kunnen we denken als het gaat over het kerkelijk leven aan deze zijde van de Atlantische Oceaan. Met name in Canada herken je nog veel van het oude vaderland in de gemeenten. Dat heeft onder meer te maken met de taal en de geschiedenis. Onze Canadese gemeenten zijn pas ontstaan na de Tweede Wereldoorlog en zijn dus veel jonger dan de Amerikaanse gemeenten. Bovendien kun je met Nederlands nog aardig terecht in Canada. Het is zelfs zo dat de Canadese gemeenten in een

De Canadese gemeenten zitten nog sterk op de lijn van de Nederlandse gemeenten uit de jaren vijftig.

bepaald opzicht behoudender zijn dan veel Nederlandse moedergemeenten. Ze zijn over het algemeen minder blootgesteld zijn aan het moderne levensgevoel dat Europa kenmerkt. De zuigkracht van de wereld wordt wel groter, maar juist daarom houdt men graag vast aan het ankerpunt van de schiftuurlijk-bevindelijke waarheid en een afgezonderd leven. De Canadese gemeenten zitten nog sterk op de lijn van de Nederlandse gemeenten uit de jaren vijftig. Toch zie je ook dat bepaalde dingen anders worden ingevuld en dat het kerkelijk leven eigen accenten krijgt.

Trouwdienst

In de eerste plaats is er de Noord-Amerikaanse context. Wonen in dit werelddeel heeft gevolgen voor het kerkzijn. Een voorbeeld daarvan is de

huwelijksbevestiging. In Noord-Amerika trouwen jonge mensen niet op het gemeentehuis om vervolgens naar de kerk te gaan voor de bevestiging van hun huwelijk. Integendeel. Het huwelijk wordt gesloten én bevestigd in de kerk. De predikant, de dienaar des Woords, is tegelijk ambtenaar van de burgerlijke stand.

Aan het begin van de dienst leidt de vader van de bruid zijn dochter de kerk binnen, nadat de “maid of honor” (haar speciale vriendin) en een paar “bridesmaids” (haar andere vriendinnen) haar reeds zijn voorgedaan. Intussen staat de bruidegom, geflankeerd door de “best man” en de “groomsman”, met een groot verlangen te wachten op het podium. Op de vraag van de dominee “geeft” de vader, mede namens zijn vrouw, zijn dochter aan de bruidegom. Hij hééft zijn toestemming al gegeven toen de jongeman officieel om de hand van de jongedochter kwam vragen vóór de dag van de verloving, maar nu gebeurt het in het openbaar. De kerkdienst kan beginnen. Anders dan in Amerika wordt er in Canada wel een

trouwpreek gehouden, maar er worden tijdens de dienst ook ringen uitgewisseld, de trouwbeloften worden doorgaans bezegeld met een kus en in de meeste gemeenten gaan de kerkgangers weer zitten na de slotzegen. De huwelijksdocumenten worden vervolgens getekend door bruidspaar en getuigen, waarna de familie en de gemeente rij voor rij de kerk verlaten.

Het heeft allemaal iets plechtigs en maakt dikwijls veel indruk op bezoekers uit Nederland. Twee jonge mensen zijn voor God en de Canadese wetgeving verbonden in de band van het huwelijk. Moge de Heere Zijn Kerk uit hun verbintenis bouwen en aan hen vervullen wat hun in het Engels is toegewent: ‘De HEERE zal u zegenen uit Sion, en gij zult het goede van Jeruzalem aanschouwen al de dagen uws levens; en gij zult uw kindskinderen zien. Vrede over Israël!’ (Psalm 128:5-6)

(wordt vervolgd)

Lethbridge (Canada), ds. C. Sonneveld

meegenomen uit haar opvoeding? Deze spiegel –hoeveel er wellicht ook is aan te merken op de levensgang van de schijfster– vind ik zelf best wel schokkend. Jaarlijks verlaten zo’n 400 jongeren onze gemeenten. Niet om naar een ander kerkverband over te stappen, maar om ‘nergens meer aan te doen’. Bij hoevelen van die jonge kerkverlaters leeft het beeld dat het

‘De verzegeling door de Geest doet het verlangen van de ziel naar de hemel ontvlammen, en maakt dat de ziel ernaar verlangt om naar huis te gaan’.

vooral om regeltjes gaat? Hoe komt het dat er kennelijk jongeren en ouderen zijn die zo’n verwrongen beeld hebben van de Bijbelse boodschap? Ligt dat wellicht aan de schrijfster, of aan de jongeren? Of geven ambtsdragers, geeft de kerk daartoe mogelijk ook aanleiding? Schittert het grote geluk van Gods kinderen en de heerlijkheid en de ruimte in het Evangelie wel voldoende door?

Hoeveel ouders, met opgroeiende kinderen, zullen niet met deze vragen worstelen? Wat laat ik zien aan kinderen die niet meer meewillen naar de kerk? Agnes Amelink schreef ooit over een leeg kistje dat van generatie op generatie werd doorgegeven. Wat is het soms moeilijk om wezenlijke dingen aan jongeren voor te houden. Niettemin is zo’n boek wel een signaal om over na te denken. En vooral ook om jongeren te vertellen aan de hand van de Bijbel hoe goed het is om de Heere te zoeken en te dienen.

Tot bezinning

Pas kreeg ik ook een ander boekje in handen. Iemand gaf me het ter lezing. Het was het boekje van Tim Keller, “De vrijgevige God”. Onlangs werd er in De Saambinder een kritische bespreking van gegeven. Er staan in dit boekje inderdaad allerlei dingen waar we het niet mee eens kunnen zijn. Toch heeft het boekje me op één punt aan het denken gezet. Het boekje gaat over de gelijkenis van de twee zonen (Lukas 15:11-32).

Vaak gaat het in de prediking om de jongste zoon. Dat is deels terecht, want het is een groot wonder dat die jongen weer terugkomt bij de vader.

Drie spiegels

Kritiek is soms best lastig. Zeker als het gaat om onheuse kritiek. Wie kreeg nooit eens onterecht iets in de schoenen geschoven? Dan doet kritiek pijn, maar dan is deze ook onheus. Soms is er ook kritiek met een kern van waarheid. Dan zit er in die kritiek een element wat we ter harte kunnen nemen. Onlangs kreeg ik wat boeken onder ogen die te denken gaven. Soms in heel positieve zin; soms in negatieve zin. Laat ik dit eens duidelijk maken.

Tot nadenken

Onlangs verscheen een boekje van Franca Treur over het kerkelijk leven in één van onze gemeenten. Ik heb dat boek (nog) niet gelezen, maar via internet is een deel ervan beschikbaar. Dat stuk heb ik gelezen.

Franca is opgegroeid in onze gemeenten, maar heeft daar inmiddels afscheid van genomen en doet ‘nergens meer aan’. Ze schrijft onder andere voor NRC-Handelsblad. In

haar boekje “Dorsvloer vol confetti”, blikt ze terug op haar opvoeding en jeugd. Het boek heeft de vorm van een roman. In tegenstelling tot Jan Wolkers en Maarten ’t Hart beschrijft ze haar wortels integer.

Natuurlijk: de hoofdpersoon uit het boek mag niet één op één met de schrijfster worden geïdentificeerd, maar toch. Uit haar verwoording blijkt dat het voor haar vooral ging om veel uiterlijke zaken. Allerlei regels waren kennelijk in haar jonge leven van groot belang. Ieder onder ons zal die regels wel herkennen. In haar beleving – het boek is geschreven vanuit het perspectief van een meisje van 12 jaar – waren dat kennelijk de belangrijkste zaken. De buitenkant was de maat waaraan ieder min of meer gemeten werd.

Als je dit soort dingen leest, strijden allerlei gevoelens om de voorrang. Is het werkelijk zo dat de buitenkant het belangrijkste is geworden? Is dát het wat een jong meisje kennelijk heeft

Bijbelstudie over de namen van de Middelaar

ALFA EN OMÉGA

AFSCHIJNSEL

APOSTEL

BANIER

Maar Jezus sprak deze gelijkenis ook tegen de farizeeën (vers 2).

Keller wijst ook op de tweede zoon. Toen de jongste zoon, die de vader in feite geruïneerd had, weer terugkwam, was de vader blij, maar de oudste zoon was boos. Zijn zondige broer werd maar onthaald en opgevangen. Er werd zelfs een heel feestmaal aangericht (vers 23), en hij, de oudste zoon, zat met de materiële brokken. Hij kon het maar niet begrijpen dat zijn vader nog naar die verwilderde wilde omzien.

De farizeeën en de schriftgeleerden (vers 2) waren, net als de oudste zoon, boos dat de Heere omzag naar tollenaars en zondaren (vers 1). Dat konden ze eigenlijk niet goed hebben. Het waren boze en toornige mensen. De Heere laat in de gelijkenis zien hoe onterecht die boosheid was.

Keller laat, vooral in hoofdstuk vier, zien dat dit geslacht van boze mensen nog niet uitgestorven is. Ik moet zeggen: het kwam heel dicht bij. Wat kunnen we vaak neerzien en boos zijn op mensen die los leven van God en Zijn Woord. Het hart van de vader was vervuld met droefheid daarover. Het hart van de oudste zoon was vol van wrok en boosheid.

De toepassing moeten we zelf maar maken. Wat leeft er in ons hart als we letten op onze onbekeerde medemens? Wie dat ook mogen zijn. Dus ook dit boek houdt ons een soort spiegel voor, hoewel natuurlijk ten dele.

Door de knieën

Tenslotte las ik dezer dagen een boekje van John Flavel, "De tafel toegevoerd". Flavel leefde van 1630 tot 1691 en was een puriteins predikant. Zijn boekje bevat een aantal meditatieën rond het Heilig Avondmaal. Twee meditatieën hebben mij op mijn plaats gezet. In de eerste plaats een meditatie over Johannes 1:29: "Zie het Lam Gods".

De wijze waarop Flavel de gekruisigde Christus bij het hart van zondaren brengt, maakte mij beschaamd. Eerlijk, ernstig, bewogen en ruim legt deze puritein de Persoon van de Middelaar aan het hart van de hoorders. Als ik daar mijn eigen ambtsbediening naast leg, voel ik me arm en schuldig. Dan houdt Flavel mij de spiegel voor waar ik niet onderuit kom. Verkondig ik die Christus, zoals de puriteinen dat, met grote zegen overigens, hebben gedaan? Bij het lezen van een dergelijke meditatie kom je er niet zonder ambtelijke

Dewelke, alzo Hij is het Afschijnsel Zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte Beeld Zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord Zijner kracht, nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door Zichzelve te weeg gebracht heeft, is gezeten aan de rechter hand der Majesteit in de hoogste hemelen;

Hebreeën 1:3

De apostel schrijft in de Hebreeënbrief: 'Dewelke, alzo Hij is het Afschijnsel Zijner heerlijkheid...' We moeten een lichtbron en de stralen die ervan uitgaan onderscheiden. We zien de zon aan de hemel staan en we zien de stralen ervan. Deze stralen zijn het afschijnsel van de zon. Christus is het Afschijnsel van de heerlijkheid des Vaders.

Als deze naam door de apostel wordt gebruikt in het eerste hoofdstuk van de Hebreeënbrief, heeft hij eerst Christus voorgesteld als Schepper (vers 2). Ook beschrijft hij in het derde vers dat de tweede Persoon in het Goddelijke Wezen de Onderhouder is van alle dingen. Hij schrijft hier over de Goddelijke natuur van de Middelaar. Dit is belangrijk. Als de apostel de naam *Afschijnsel* gebruikt, gaat het over de Godheid van Christus. Dit moet onderscheiden worden van de heerlijkheid Gods die openbaar kwam in de *menselijke* natuur van de Middelaar. Daarover schrijft Johannes: 'En wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader'. Johannes wijst hier op het onuitsprekelijke wonder dat het licht van de Goddelijke deugden in Christus zichtbaar is geworden voor verloren zondaren.

De naam *Afschijnsel* in de Hebreeënbrief doelt echter in de eerste plaats op de verhouding tussen de Vader en de Zoon. Christus is God uit God, Licht uit Licht. Maar de Vader en de Zoon zijn onderscheiden personen. De zon en de stralen zijn niet hetzelfde. De Zoon van God voert het werk van de Vader uit en deelt volmaakt in de heerlijke deugden van de Vader. De naam *Afschijnsel* wijst op de volmaakte Goddelijke heerlijkheid van de Zoon. Zijn majesteit is een Goddelijke majesteit.

Deze naam leert ons hoe gering wij zijn tegenover Christus. Hoe vaak wordt er niet gesproken over de Zaligmaker alsof het onze vriend zou zijn. Eigenlijk wordt dan de menselijke natuur van Christus losgemaakt van de Goddelijke natuur. De apostel houdt het echter de Hebreeën voor: Als we over de Zaligmaker spreken, dan gaat het over een Goddelijke Majesteit. Wees voorzichtig met uw spreken over Hem! Besef hoe hoog Hij is verheven.

Dit ervaart ook een arm volk dat niet tot Christus durft te naderen. Zij beseffen dat Hij zo groot is, en zichzelf onwaardige verdoemelijke zondaren. We mogen het onszelf wel afvragen: Hoe denken en spreken wij over de Zoon van God? Kennen we onze plaats ten opzichte van het *Afschijnsel*?

Lisse, ds. C. Neele

schuld onderuit. Meer nog echter was een meditatie over Efeze 1:13 een spiegel. Deze tekst gaat over de verzegeling met de Heilige Geest. Wat is dat een diep onderwerp. Het is echter wel heel belangrijk, ook voor het persoonlijke leven. "Verzegeld en verzekerd" schreef Flavel boven deze meditatie. Laat ik één zin uit deze meditatie overschrijven: 'De verzegeling door de Geest doet het verlangen van de ziel naar de hemel ontvlammen, en maakt dat de ziel ernaar verlangt om naar huis te gaan'. Als de vraag over het aandeel aan Christus beslist is 'zullen wij merken dat het leven een zaak van geduld, en de dood een zaak van verlangen' is.

Deze spiegel hield Flavel mij persoonlijk voor. Dat drijft uit naar Hem die gezegd heeft: 'Ik ben het Brood des levens; die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten' (Johannes 6:35).

Dat waren dus drie spiegels. De eerste zet tot nadenken. De tweede brengt tot bezinning. Bij de derde spiegel ga je door de knieën. Dan blijft er niet anders over dan een nietig, schuldig mensenkind die van genade moet leren leven. 'O, God wees mij zondaar genadig' (Lukas 18:13).

Amersfoort,

ds. W. Visscher

1

Eén zucht tot mijn zaligheid

Het waren woorden vanuit de persoonlijke beleving van de ziel die de oude Klaas Kuipenga zijn predikant toevoegde. 'Indien ik ook maar één zucht tot mijn zaligheid moest toedoen, dan was het met mij voor eeuwig verloren'. Mede door dit getuigenis werd het hart van ds. Henrik de Cock overgebogen en kwam hij tot de hartelijke belijdenis van Gods soevereine genade. 'God alles, de mens niets' werd de praktijk van zijn zielenleven. Toch lezen we ook in de Bijbel: 'Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft' (Johannes 6:29). Doet de mens toch iets toe aan zijn zaligheid? Over deze vragen is een belangrijk boek verschenen waarvoor we in twee artikelen aandacht willen vragen.

Krachtig hield de Reformatie vast aan het zalig worden uit vrije genade. Sola gratia, alleen door genade wordt een zondaar met God verzoend. Was de roomse kerk verstrikt geraakt in een leer van zaligheid door de werken, de reformatoren ontdekten het Evangelie van Gods genadig welbehagen. Goddelozen worden om niet gerechtvaardigd, uit louter genade.

Dit wonderlijke genadegeschenk wordt door een waar geloof aangenomen. Zonder geloof is het ook onmogelijk Gode te behagen. Is het geloof dan een werk waardoor Gods genade

verdiend wordt? Allerminst! 'Niet dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam ben', zo getuigt de Heidelbergse Catechismus (antwoord 61). Het geloof zelf rechtvaardigt een zondaar niet, zo beleeft Guido de Brès in zijn geloofsbelijdenis (artikel 22). Het geloof is 'maar een instrument, waarmede wij Christus, onze rechtvaardigheid, omhelzen'. Hoe wordt een zondaar rechtvaardig voor God? God rekent hem de verdiensten van Christus toe; het geloof is als een lege bedelaarshand die Christus' gerechtigheid ontvangt. Het geloof is onmisbaar, want alleen door dit middel kan Christus' gerechtigheid worden aangenomen (antwoord 61). Maar het geloof werkt daarmee niet mee aan de zaligheid!

Kan een bedelaar, die een muntstuk in zijn handen krijgt, zeggen dat hij meewerkte om het geschenk te ontvangen? Toch gaat zelfs dit voorbeeld mank. Een bedelaar kan in eigen kracht zijn hand ophouden. Maar het ophouden van een lege hand tot God is ook een werk Gods. Want geen mens wil uit zichzelf als bedelaar om genade smeken. Daarvoor zijn we te hoogmoedig.

Veel vragen

De eeuwen door zijn er veel vragen gesteld rond de plaats van het geloof in het zaligmaken van zondaren. De

Reformatie beleeft zowel het sola gratia –alleen door genade– als het sola fide –alleen door het geloof. Hoe verhouden die twee zich tot elkaar?

Over deze vraag zijn zelfs hevige twisten gevoerd. In één van die twisten werd de Utrechtse hoogleraar Herman Witsius (1636-1708) te hulp geroepen. Hij deed een serieuze poging om de strijdende partijen bij elkaar te krijgen. Het middel was een boek dat verscheen onder de titel "Overwegingen ten behoeve van de vrede".

De twist die aanleiding was om het boek te schrijven, betreuren we. Maar met de rijpe vrucht die het afwierp, zijn we blij. Zo is het vaak gegaan in de kerkgeschiedenis. De mooiste belijdenissen, denk aan de Dordtse Leerregels, ontstonden vaak in tijden van hevige twisten. Zien we hierin niet de wijsheid Gods? Dwars door dwalingen en ketterijen heen laat God Zijn waarheid zegevieren. Te midden van twist en verdeeldheid schenkt de Heere mannen die licht ontvingen in Gods Woord, die de dwalingen doorzagen en de waarheid helder verwoordden. Zo gezien zijn zelfs de twisten tot zegen voor de kerk, al moet de kerk zelf zich schamen voor zoveel dwaling en twist.

Antinomianen

Waar ging het over in de twist die Witsius probeerde te sussen? Twee niet eenvoudige termen moeten we noemen: antinomianen en neonomianen. We proberen ze uit te leggen. Eerst moeten we het nog iets lastiger maken door op te merken dat er meerdere soorten antinomianen zijn. Letterlijk betekent die naam: tegen de wet.

We kennen de antinomianen uit Paulus' dagen. Vanzelf bestond de term antinomiaans toen nog niet, maar hun geest treffen we aan in Romeinen 6:1: 'Wat zullen wij dan zeggen? Zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde?' Door alle eeuwen heen zijn er mensen geweest die vrij wilden zijn van de wet. Als Jezus voor alle zonden van Zijn kinderen is gestorven en de gehele wet heeft vervuld, dan is een christen toch helemaal vrij van de wet? Wat overblijft is het liefdesgebod, maar verder kunnen alle wetten en regeltjes overboord! Iedereen voelt wel aan welk een jammerlijke vergissing deze gedachte is. Gods wet, in stenen tafelen geschreven, verandert niet en blijft, ook voor Gods kinderen, de regel voor hun leven.

Over deze antinomianen gaat het niet in de dagen van Witsius. In zijn tijd werd er met name in Engeland fel gestreden over de verhouding tussen geloof en genade. De partijen benoemden elkaar met scheldnamen om de positie van de ander duidelijk te maken. Antinomiaans betekende dat de zaligheid op geen enkele manier verkregen wordt door de werken der wet. Zelfs het geloof komt niet in aanmerking in het verkrijgen van de zaligheid. Het is Christus' gerechtigheid alleen waardoor zondaren zaliggemaakt worden. Christus verdiende niet alleen de zaligheid, maar door Zijn Geest past Hij die ook toe. Geen enkele daad van de mens krijgt daarin een plaats. Het is vrije genade. Het geloof verkrijgt wat Christus heeft verworven en door Gods Geest wegschenkt. De tegenstanders van deze leer noemden het antinomiaans, dat wil zeggen: het *gebod* Gods om te geloven wordt ontcracht.

Antinomiaans betekende dat de zaligheid op geen enkele manier verkregen wordt door de werken der wet. Zelfs het geloof komt niet in aanmerking in het verkrijgen van de zaligheid.

Gebod

De tegenstanders benadrukten op hun beurt juist het bevel om te geloven. Zij wezen vooral op het gebod om in de Heere Jezus te geloven (Johannes 6:29, 1 Johannes 3:23). Dus wordt er wel degelijk iets van de mens gevraagd, namelijk geloven. Alleen door deze daad krijgt een mens deel aan Christus' gerechtigheid. Door deze nadruk op het geloof kreeg deze stroming de benaming van neonomianisme. Letterlijk betekent dat: nieuwe wet. Zij maakten, aldus hun tegenstanders, van het Evangelie een *nieuwe wet*. Genade is dan niet meer een eenzijdig Godsgeschenk, maar een zaak die de mens pas krijgt als hij gaat geloven. En daarom moet de mens worden gedrongen tot het geloof. Pas als hij het geloof beoefent, zal er een band met Christus ontstaan en krijgt een zondaar deel aan Christus.

In een volgend artikel hopen we verder na te denken over de actualiteit van deze discussie. Het gaat werkelijk

om meer dan een verouderd theologendebat. We halen nu vast een woord van ds. G.H. Kersten aan waaruit blijkt dat de vragen rond geloof en genade ook in zijn tijd actueel waren. 'Er is onder hen niets algemener dan de roep: Gij moet in Jezus geloven. Hij is voor zondaren gestorven en gij moet Hem aannemen'. Doch een mens kan geen ding aannemen, zo het hem uit de hemel niet gegeven zij (Johannes 3:27). Aan de aanneming des geloofs gaat het werk Gods der inlijving in en toerekening van Christus vooraf (...) Dat aannemen is dan ook een omhelzen van de gegeven Jezus. We moeten een gegeven Jezus hebben. Hij heeft de zaligheid verdiend, maar Hij past ze de Zijnen ook toe'. ("Korte lessen over Kort Begrip", blz. 54).

Actuele woorden. Het maakt voor de prediking zo'n groot verschil of de noodzakelijkheid van een Godswonder wordt benadrukt, omdat we om eigen schuld dood zijn in misdaden en zonden, of dat een hoorder zachtjesaan de indruk krijgt dat hij, weliswaar met hulp van Boven, in de Heere Jezus kan en ook zal geloven.

Helder

De Utrechtse hoogleraar Herman Witsius heeft, zoals gezegd, bemiddelend willen optreden rond de twist in Engeland. Het boek dat hij schreef, kwam wel wat laat; de twisten waren al over hun hoogtepunt heen. Toch mogen we blij zijn dat zijn werk het licht zag. En ook heeft drs. G.A. van den Brink ons een dienst bewezen door het Latijnse werk (opnieuw) in het Nederlands te vertalen. Het is een zeer verzorgde uitgave geworden die voor een heel schappelijke prijs te koop is.

Op een heldere wijze behandelt Witsius, in een goede 130 bladzijden tekst, tal van theologische vraagstukken. Ons treft het evenwicht dat Witsius in

zijn bewoordingen zoekt. We noemen enkele voorbeelden. In het eerste hoofdstuk stelt Witsius de vraag hoe Christus de zonden van Zijn volk heeft gedragen. Droeg Hij alleen de straf of ook de zonden zelf? Moet Christus, door het dragen van de zonden van de Zijnen, Zelf zondaar worden genoemd?

Behoedzaam kiest Witsius zijn woorden, met een beroep op kerkvaders en Calvijn. 'Ook wordt er gezegd dat hun zonden door toerekening de Zijne zijn, zodat Hij niet minder voor hen schuldig is tot het verplichte, alsof Hijzelf in eigen persoon die zonden zou hebben begaan (al werpen we dat verre van ons!)

Mooie zaken schrijft Witsius over het genadeverbond, de verhouding tussen wet en Evangelie en de plaats van het geloof in de rechtvaardigmaking. Wat hij schrijft over het vertrouwen van het geloof, lijkt echter een afzwakking te zijn van onze Heidelbergse Catechismus. Het vertrouwen uit Zondag 7 van onze Heidelberger behoort tot het wezen van het geloof, al wordt dit vertrouwen door velen slechts op een zwakke wijze beoefend. Volgens Witsius wordt in Zondag 7 over een 'zeer bijzondere graad van het geloof' gesproken en niet over het 'wezen zelf van het geloof'. Maar ook nu treft ons hoe voorzichtig en mild Witsius zijn overtuiging verwoordt. Hij was geen twistzoeker.

N.a.v. G.A. van den Brink; "Herman Witsius en het antinomianisme; Met tekst en vertaling van de Animadversiones Irenicae", Uitg. Instituut voor Reformatieonderzoek, Apeldoorn, 2008; 495 blz.; ISBN 978 90 79771 01 1; € 35,-.

(wordt vervolgd)

Middelburg, ds. J.M.D. de Heer

12

Is iemand krank onder u?

In het leven van een zieke leven veel vragen. Er zijn allerlei vormen van angst. Elke angst op het sterfbed is nog geen angst om voor God te verschijnen. Er is angst voor wat

medisch te wachten is. Er is zorg hoe het met de nabestaanden moet, over hoe het verder moet met eventuele breuken in de familie, met bijvoorbeeld kinderen, broers, zussen.

In het pastoraat is het nodig om die angsten te onderscheiden en het juiste woord te spreken. Om van het ene woord bij het Woord terecht te komen. Voor mensen is dat een onmogelijk werk. Maar het zijn geen mensen die ons roepen om pastoraat te bedrijven, de grote Herder der schapen heeft deze taak op de schouders van ambtsdragers gelegd. Hij weet wat van Zijn maaksel is te wachten.

Vele vragen

Het is gewenst dat de zieke en de nabestaanden de ernst van de situatie met elkaar bespreken. Soms probeert men elkaar te sparen. De vrouw zwijgt over de ernst van de situatie naar haar man, en de man zwijgt over de ernst van de situatie naar zijn vrouw. Dit gebeurt met de beste bedoelingen. Men wil elkaar geen pijn doen. Indien maar enigszins mogelijk moet dit patroon doorbroken worden. Bij pastorale bezoeken kan in het bijzijn van beide partijen soms de ernst van de situatie aan de orde worden gesteld. In andere situaties is het goed om de familieleden daar afzonderlijk op aan te spreken. Vaak zijn er in families allerlei onopgeloste problemen waarmee men op het sterfbed nog tobt. Het is nodig om ook daar een horend oor voor te hebben, zonder dat verwacht kan worden dat er in de laatste fase nog een oplossing kan worden bedacht. Wel is nodig dat men zorgt dat ieder nabij familielid op de hoogte is van de ernst van de situatie. Ook dat wordt gezocht naar mogelijkheden tot herstel van relaties.

Het is goed als de zieke ook zelf zijn wensen met betrekking tot de begrafenis en dergelijke verwoord, of die alsnog te kennen geeft. Voorkomen moet worden dat een begrafenis geregeld wordt door familieleden over het bed van de zieke heen.

De belangrijkste vraag in het pastoraat blijft echter hoe het in geestelijk opzicht is. Als er een vertrouwensband is, kunnen er zaken aan de orde worden gesteld die men als bezoeker niet had vermoed. Het is bij een ernstige ziekte, met wie een gesprek nog redelijk mogelijk is, gewenst om regelmatig met de zieke onder vier ogen te spreken. Vraag dan zeker naar dingen waarmee men worstelt, waarmee men in gedachten nog vervuld is. Er kunnen onbeleden zonde zijn. Zonden waarvoor men in de eerste plaats oprecht in de schuld moet komen voor God, maar die ook bele-

den moeten worden voor mensen. Ook daarin moet Gods Woord klinken en Zijn aangezicht worden gezocht in het gebed.

Altijd weer moet de vraag: 'Mijn ziele, doorziet gij uw lot, hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God?' aan het hart worden gelegd. Wat rijk als door genade getuigt mag worden van een antwoord op deze vraag bij God vandaan in Zijn Zoon. Wat ingrijpend als dit antwoord er niet is. Ondanks het soms jaren verkeren onder Gods Woord is er vaak geen andere levensbron dan het hier en nu.

Het blijft in de ambtelijke dienst de roeping aan het ziekbbed om met beweging te getuigen van de twee wegen en de mogelijkheid tot behoud zelfs bij het naderen van de dood. God heeft ook in die situatie maar één Woord nodig tot eeuwig behoud. Zou bij de Heere iets onmogelijk zijn!

We moeten er echter altijd vanuit gaan dat de stervende ons hoort. Bij bezoek moeten we daarom ook altijd vlakbij de zieke gaan zitten.

Tijd van vragen voorbij

Bezoeken in de laatste levensfase moeten kort zijn. Tien minuten, een kwartier, op de ziekenkamer is lang genoeg. Soms is het nodig buiten de ziekenkamer nog even te spreken met de familie. Dit moet echter gebeuren om overlast te voorkomen.

Als hij door de familie daartoe niet is gevraagd, mag een ambtsdrager niet met de familie op het levenseinde blijven wachten. Helaas gebeurt dit in sommige gevallen wel. Dat roept bij familie nogal eens ongewenst weerstand op. Als de familie een ambtsdrager wel vraagt om bij die laatste momenten aanwezig te zijn, moeten we beseffen dat dit niet onze eerste taak is. Ambtsdragers kunnen daarin verschillende keuzes maken. Als u niet op het verzoek van de familie ingaat, zult u dat motiveren. Daar zal over het algemeen begrip voor zijn. Zeker als u aangeeft dat men u altijd mag bellen. Een zekere distantie blijft in de ambtelijke bezoeken noodzakelijk.

Er komt een moment dat de zieke geen woord meer kan spreken. Aan

een blik en een enkel woord kan de bezoeker nog zien dat er contact is met de stervende. Soms zie je dat niet meer.

Er zijn omstandigheden waarbij het bewustzijn sterk wisselt. We moeten er echter altijd vanuit gaan dat de stervende ons hoort. Bij bezoek moeten we daarom ook altijd vlakbij de zieke gaan zitten. Blijf niet in een hoek van de ziekenkamer staan. Laat onze woorden weinige zijn. Wees aan het sterfbed momenten stil. Toon u een zwak, niet wetend sterfelijk medemens.

Spreek nooit over het hoofd van de stervende heen. Betrek hem/haar bij een kort gesprek met een aanwezig familielid. Laat gesprekken kort zijn, want een lang gesprek vermoedt de zieke. Laat vooral Gods Woord spreken. Een heel hoofdstuk uit de Bijbel lezen is over het algemeen in deze omstandigheden te veel. Een enkel vers is voldoende. Aan de oogopslag van de zieke kunt u vaak zien hoe snel de grens van de mogelijkheden om nog iets op te merken is bereikt. Ook het gebed moet kort zijn, gericht op de ernst van de situatie, smekend om Gods genade. Drie korte regels kunnen genoeg zijn. In de Bijbel horen we dat in grote nood de gebeden ook steeds korter worden, meer dan eens eindigen ze in alleen een zucht. De woorden van het gebed kunnen soms in bezoeken ook regelmatig terugkeren. Laten we maar denken aan de grote Voorbidder Die we in Zijn grote zielen nood in Gethsemané's hof ook driemaal bijna hetzelfde horen bidden.

Koning der verschrikking

De majesteit en de ernst van de dood zijn aangrijpend. De keren dat men bij het overlijden van een medemens aanwezig is, zal men niet licht vergeten. Eén ademtocht maakt het verschil tussen leven en dood. Wat wordt vaak zichtbaar dat een mens vecht voor iedere ademtocht. Geschapen om te leven moet de mens vanwege de zonde sterven. Bij het sterven is het voor eeuwig beslist. De dood komt niet op de tijd door mensen of doktoren bedacht, maar op Gods tijd. De Heere vergist Zich niet.

Ambtelijk meeleven zal er ook na het sterven zijn. Soms is dit zelfs direct na het sterven gewenst. Laat u in het gesprek leiden door wat de familie u vertelt. Er zal behoefte zijn wat te zeggen over die laatste momenten. Laten we oprecht medeleven tonen, dat zit ook op deze momenten niet in veel

spreken. Heb oog voor de ernst van het verdriet en de onmogelijkheid om te troosten. Er is maar Eén enige Troost in leven en sterven, ook in deze ogenblikken. Het is groot als de overledene daarin mocht delen, maar wat is het ook noodzakelijk dat nabestaanden diezelfde troost door genade leren kennen.

Laat bij de roepstem van de dood Gods woord klinken en leg de nood van de nabestaande de Heere voor in het gebed. Allerlei praktische dingen rond de begrafenis en dergelijke kun-

nen beter op een ander tijdstip worden besproken.

Een sterfelijke ambtsdrager

Wat is het nodig om te beseffen dat we sterfelijke nietige mensen zijn die zieken bezoeken. Laten we ons ook steeds afvragen: Wat zal het voor mij zijn om op het sterfbed te liggen? En ben ik zelf bereid om te sterven? Dat zal ook dringen tot de persoonlijke omgang met de Heere en Zijn Woord in het besef alleen van genade te kunnen leven.

Als ambtsdrager zullen we altijd met tekort van het sterfbed en van het sterfhuis thuiskomen. Het gebed om vergeving van deze zonde in de binnenkamer mag niet achterwegen blijven.

Toch kan en wil de Heere het ambtelijk werk nog zegenen om Christus wil. Zijn kracht wordt in zwakheid volbracht.

(slot)

Barendrecht,

ds. L. Terlouw

BOEKAANKONDIGINGEN

"Het groene hart van het geloof",
door Dave Bookless; uitg. Kok –
Kampen; ISBN 978 90 435 1732 2;
169 blz.; € 17,90.

De schrijver wil laten zien hoe men gestalte kan geven aan de Bijbelse opdracht om te zorgen voor Gods schepping.

"Het Goddelijke leven en haar doel..."
door Johan Tichelaar; productie en
& distributie. ISBN 978 90 8603 031 6,
96 blz.; € 9,95.

In dit boek vertolkt de schrijver zijn verlangen dat de kerk in Nederland opgewekt wordt uit haar geestelijke slaap en haar taken en verantwoordelijkheden op zich leert nemen

De hierna genoemde boeken zijn uitgegeven door uitgeverij Om Sions Wil te Gouda.

"Dat is niet voor de poes"
door Jannie Koetsier-Schokker;
ISBN 978-90-74787-52-9;
122 blz.; € 7,95.

Leesboekje voor kinderen in de leeftijd van zes jaar.

"De bolletjesslikker"
door Jannie Koetsier-Schokker;
ISBN 978-90-74787-41-3;
61 blz.; € 6,90.
Kinderleesboekje.

"Mijn vader in de gevangenis?"
door Jannie Koetsier-Schokker;
ISBN 978-90-74787-45-1;
93 blz.; € 7,25.

Leesboekje voor kinderen in de leeftijd van 8 jaar.

"Twee werelden", door Geesje Vogelaar-van Mourik; ISBN 978-90-74787-49-9; 166 blz.; € 9,95.

Een novelle.

"Het biezen mandje" door R. Hoogerwerf-Holleman; ISBN 978-90-74787-44-4; 92 blz.; € 7,25.

Leesboekje voor kinderen in de leeftijd van vier jaar.

"Zulke kruimeldiefjes"
door R. Hoogerwerf-Holleman;
ISBN 978-90-74787-39-0;
59 blz.; € 6,90.
Kinderleesboekje.

"Waarom doe je dat, Rob?"
door Geesje Vogelaar-van Mourik;
ISBN 978-90-74787-39-0;
76 blz.; € 6,95.

Leesboekje voor kinderen in de leeftijd van acht jaar.

Lucies's levenskeus" door Ida Keller;
ISBN 978-90-74787-47-5;
113 blz.; € 7,50.
Een novelle.

BOEKENNIEUWS

"De tafel toegericht; twaalf meditaties rond het Heilig Avondmaal"
door John Flavel; uitg. Den Hertog, Houten; ISBN 978 90 331 2198-2;
141 blz.; € 15,90.

Nederlandse uitgevers hebben de Engelse puritein John Flavel (ca. 1630-1691) ontdekt. Verschillende titels uit Flavels "Verzameld werk" zien achtereenvolgens in onze taal het licht.

De meeste recente uitgave is "De tafel toegericht". Het boek bevat twaalf meditaties (of korte preken) rond het Heilig Avondmaal, naar aanleiding van verschillende teksten uit de Bijbel.

Wie is een waardige avondmaalganger? In een inleidend woord doet Flavel dat vraagstuk onomwonden uit de doeken:

'Dode zielen kunnen geen gemeenschap hebben met de levende God'. Noodzakelijk zijn zelfonderzoek en voorbereiding. Over de voorbereiding op het avondmaal, sluit Flavel zich aan bij Luther: 'Nooit zijn mensen minder geschikt dan wanneer ze denken het meest geschikt te zijn, en het best op hun plicht voorbereid. Nooit zijn ze méér geschikt dan wanneer ze op het diepst verootmoedigd en beschaamd zijn, in het besef van hun eigen ongeschiktheid'.

Het grootste kwaad en de grootste belemmering om tot het Avondmaal te komen is, zegt Flavel, het natuurlijke ongelof, want ongelof belemmert iedere werkzaamheid van het geloof: 'Er is nauwelijks iets in de wereld wat christenen hartstochtelijker bewenen, en waar-

over ze merkbaar meer aangevochten zijn dan de ongevoeligheid en de hardheid van hun hart'.

In de twaalf meditaties (overigens komt niet in elke meditatie het Heilig Avondmaal expliciet aan de orde) laat John Flavel zich kennen als een ijverig pastor maar ook als een scherp prediker. Hij is even pastoraal in het nodigen als separerend in het vermanen.

Oprechte christenen zijn niet allemaal eender, weet Flavel. Ze hebben wél gemeen: Christus, als het Voorwerp van het geloof. 'Hier werpen alle gelovigen

het anker uit'. Hij is hun Houvast, de enige Hoop en Toevlucht van een arme zondaar: 'Als u het bloed van Christus ziet stromen, hoe kan het geloof dan zwijgen in uw ziel? Wanneer Hij u als het ware gebiedt om uw vinger in Zijn zijde te steken; als Hij daar Zijn handen en Zijn voeten toont, dan móet het in uw ziel schreeuwen: Mijn Heere en mijn God!'

"De tafel toegericht" werd vanuit het Engels vertaald door N.A. Eikelenboom.

Lieren,

J. van 't Hul

Andere momenten: wolk- en vuurkolom, manna, water en vlees, de strijd tegen Amalek, de slangen en de koperen slang. Zo nadert het verkoren volk de erfenis, het beloofde land. Velen, die wel gegeten en gedronken hadden van het wonderbrood en het wonderwater hebben de eindstreep niet behaald, maar zijn omgekomen.

Want het grootste wonder was de wetgeving. Overtreding eist rechtvaardige vergelding en ongeloof wordt gevolgd door straf. Ze zijn neergeveld in veertig jaar omzwerven. Wel is er verschil. Ook Aäron en Mozes hebben gezondigd en moe(s)ten sterven (vers 13 en 14), maar Mozes mag het beloofde land zien. Hij moet op Abarim klimmen (vers 12): 'de HEERE zeide tot Mozes...'; in vers 15 staat: 'Toen sprak Mozes tot de HEERE...'. Daarna volgt de aanspraak. Wat spreekt hieruit erkenning van Gods beschikkingsrecht, dat volledig tegenovergesteld is aan ons vermeende zelfbeschikkingsrecht. Dit absolute recht van God betekent: geven en nemen. 'Alle vlees' is beziel, heeft verstand, wil en gevoel. De grootste, de oorspronkelijke gaven daarin zijn gehoorzaamheid, liefde en trouw. Dat wil zeggen dat we willen bukken. Bukken als God zegt: ga, kom of blijf! In de aanspraak HEERE, de verbondsnaam, ziet Mozes de onveranderlijkheid van God, Zijn soevereiniteit, Zijn eeuwige liefde, Zijn welbehagen; eigenlijk zingt Mozes: 'Ere zij God in de hoogste hemelen!' Om dit te verstaan moeten wij, gevallen, geestelijk gemaakt en geworden zijn. Of zijn we nog vleselijk? Dat is vreselijk! Hiervoor bent u gewaarschuwd; de weg tot ontkoming is u gepredikt; er is aangedrongen, zoals een herder betaamt.

Hoe komt het dat gebeden niet verhoord zijn? Zijn ze blijven 'hangen', omdat ze in Gods ogen getier waren, omdat het niet ging om de eer van God, omdat ze slechts een ijdel verhaal inhiel-

den? Mozes zag op Jozua, Gods aangewezen, nog: Jezus, in Majesteit verheven, tussen de kandelaren wandelend, de sterren houdend in Zijn hand.

Wat een gebed is dit! Mozes noemde zich "niet wel ter tale". Hier is hij bidder bij uitnemendheid, zoals ook Psalm 99 zegt. In de inhoud van zijn gebed gebruikt hij de militaire terminologie. Hij begeert van de God der geesten een man 'in wie een andere geest is' dan in de tien verspieters. Wie begeert u over u? Ook iemand die bijzaken en hoofdzaken onderscheidt? Iemand die kennis heeft aan het borgwerk van Christus en die zelf als vijand met God verzoend is? Iemand met de beweging van Christus? Iemand

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

Te Naaldwijk:

ds. A.J. Gunst te Nieuwerkerk;

Te Rhenen: ds. A.H. Verhoef

te St. Catharines (Canada).

BEDANKT

Voor Aalst:

ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom;

Voor Leerdam: ds. A. Schot te Nunspeet;

Voor Meeuwen i.c.m. Sprang-Capelle:

ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord;

Voor Ooltgensplaat:

ds. B. van der Heiden te Alblasserdam;

Voor Rotterdam-IJsselmonde:

ds. A.H. Verhoef te St. Catharines (Canada);

Voor Utrecht:

ds. A. Schreuder te Rijssen-Zuid.

■ AANGEPASTE KERKDIENTST TE KAPELLE-BIEZELINGE

Op zaterdag 23 januari zal in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Kapelle-Biezeling een aangepaste kerkdienst worden gehouden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst, die om 14.30 uur begint, hoopt voor te gaan ds. G.J.N. Moens. Iedereen, wel of niet gehandicapt, is van harte welkom.

■ AFSCHIEDSDIENST VAN KAMPEN DOOR DS. J.J. TANIS 3 JAN. 2010

Op de eerste zondag van het nieuwe jaar hield ds. Tanis zijn laatste dienst als predikant van de gemeente van Kampen, zijn zevende standplaats, na vijf jaar aan haar verbonden te zijn geweest.

In een korte inleiding vergeleek hij een gemeente met een geleend boek: je ontvangt het, leest het, geniet ervan, maar dan moet je het teruggeven aan de eigenaar. Een gemeente is nooit eigendom. Op Gods tijd en naar Zijn wil word je losgemaakt. Dit gebeurde onder betuiging van Paulus' woorden: 'Daarom betuig ik ulieden op deze huidige dag, dat ik rein ben van het bloed van u allen. Want ik heb niet achtergehouden, dat ik u niet zou verkondigd hebben al de raad Gods' (Hand. 20:26 en 27).

De tekst voor het afscheid was een bidstond voor de grote gemeente die wordt achtergelaten en die niet zonder herder kan. Het was tevens de afsluiting van een reeks preken over Mozes (en Aäron), namelijk: *Het laatste gebed van Mozes voor zijn gemeente*, in Numeri 27:16 en 17: 'Dat de HEERE, de God der geesten van alle vlees, een man stelle over deze vergadering, die voor hun aangezicht uitga en die voor hun aangezicht inga, en die hen uitleide en die hen inleide; opdat de vergadering des HEEREN niet zij als schapen die geen herder hebben.'

Drie facetten hierin zijn: aanspraak – inhoud – verhooring.

De 'vergadering des HEEREN' is Zijn volk Israël, het volk van Gods wonderen. Het is door Hem verkoren uit en boven alle volken der wereld, het is langs een onmogelijke weg uitgeleid uit Egypte en doorgeleid door de woestijn. Enkele momenten hieruit: de bewaring in Egypte, toen de jongetjes moesten gedood worden. Niet Israël ging onder, maar de eerstgeborenen van Egypte stierven en farao werd dronk met zijn leger in de Rode Zee.

die het wel en het wee aanzegt? Iemand die preekt en weent? Iemand die vuurbang is voor de zonde? Iemand die u *uitleidt* uit uw natuurlijk bestaan, uit Adams val, uit uw vermoelijkheid, uit uw wetische dienstbaarheid, uit uw droefheid en u *inleidt* in de blijdschap van Christus' verborgenheden (namen, ambten, naturen, staten en weldaden)? Iemand die deze zaken bij bevinding kent? 'U bent geen beste gemeente, maar een zondige. Maar kent u de bede van de Emmaüs-gangers?'

En de *verhoring*? 'Neem tot u Jozua!' Het is een grote vreugde geweest voor Mozes, dat Jozua de verkorene was. Mozes had hem als het ware geestelijk geteeld. Maar God moest hem aanwijzen.

Nog klinkt: 'Neem tot u Jozua; neem tot u Jezus!' Hij verlost, Hij brengt heil, Hij is de held Gods, Hij is de inhoud van de prediking. Neemt u een ander? Dan hebt u straks de God der geesten van alle vlees niets te verwijten. Kon u niet komen, waarom vroeg u dan niet naar Hem? U komt alleen met Hem in het beloofde land, al moet u kopje onder door de Jordaan. Daar zullen Zijn stok en staf u vertroosten. Neem tot u de Zoon des Vaders in Wie een andere Geest is, dan zult u aan de andere kant het lied van Mozes en het Lam meezingen. Hallelujah! Amen.

De dominee sprak na het dankgebed zijn gemeente toe, zich richtend tot de ouderlingen en diakenen. In de omgang heersten liefde, vriendschap, genegenheid en vertrouwen. Een grote kerkenraad en een grote gemeente vragen grote voorzichtigheid en wijsheid. God zij hierin Raadsman en Leidsman (zie 1 Petrus 5).

Kort herinnerde hij aan de 500 keer dat klonk: 'Kom en Zie', de vele begrafenissen, doopsbedieningen, trouwdiensten en de diensten waarin de belijdenis des geloofs werd afgelegd. Hij wekte op trouw te blijven aan het Woord Gods, aan de belijdenis der kerk en aan de gemeente, ook bij leesdiensten.

Ds. C. Vogelaar sprak namens de Classis en de Particulier Synode. Ds. Tanis was samenbindend. Zo moge het ook in Zeeland zijn. Ook daar zij het: afzien van alles en opzien tot God. Velen willen wel bemoedigd worden, maar niet ontdekt. Hebreëën 13:5b werd toegebeden, dan zal ook daar de rivier Gods vol water zijn. Namens de kerkenraad sprak ouderling F.J. Verweij tot 'dominee Tanis: predikant, broeder en vriend'. U blies in de prediking op de twee trompetten. De aard van uw prediking was daardoor zoals wijlen uw gewaardeerde leermeester ds. A. Vergunst eens schreef: 'En hoe krachtiger de

OPEN HART EN HUIS GEVRAAGD!

In sommige situaties is het goed een poosje afstand te nemen door ergens anders te verblijven. Dit kan zijn omdat het in de thuissituatie niet lekker loopt. Ook kan het zijn dat iemand therapie volgt en in de weekenden zelf voor onderdak moet zorgen. Er zijn vele redenen...maar vaak weinig mogelijkheden.

Gastopvang

Het gastopvangwerk van Stichting De Vluchtheuvel heeft door het hele land zo'n twintig gastgezinnen die hun hart en huis open willen stellen voor mensen die tijdelijk opvang nodig hebben. Het gaat hierbij om een tijdelijke opvang van max. drie maanden aan meerderjarige personen (vanaf 18 jaar). De opvang staat altijd in het kader van hulpverlening, zodat iedere gast een hulpverlener heeft.

Gastgezin

Een gastgezin is een gezin dat in de eerste plaats een bewogen hart heeft voor mensen die het moeilijk hebben. Zonder helemaal onder te gaan in de problematiek van de gast, biedt het gezin onderdak, waar de gast zichzelf kan zijn binnen de grenzen van het gezin. Dit betekent dat het gezin interesse heeft voor de leef- en gevoelswereld van de gast. Men biedt een luisterend oor, zonder direct oplossingen aan te dragen. De gast kan zelf verantwoordelijkheid voor keuzes dragen of zal hiertoe gestimuleerd moeten worden.

Vanzelfsprekend is een stabiele persoonlijkheid en gezinssituatie de basis om deze opvang te kunnen bieden.

Voor de gast is het van belang dat deze zich terug kan trekken in een eigen slaapkamer(tje).

Gedurende de periode dat een gezin opvang biedt aan een gast wordt het gastgezin telefonisch begeleid door de coördinator. De gast is aangewezen op zijn/haar eigen hulpverlener.

Gast

Mensen die van gastopvang gebruik maken kunnen met diverse problemen te kampen hebben:

- in het persoonlijk leven; onzekerheid, angst, eenzaamheid, ziekte
- problemen in de relatie man-vrouw
- verstoring in de ouder-kind relatie

Een verblijf in een gastgezin kan dienen om zich te bezinnen op moeilijke of noodzakelijke stappen die in de nabije toekomst gezet moeten worden.

En u...

Een vraag om een gastgezin komt regelmatig binnen. Helaas gebeurt het ook dat we geen gastopvang kunnen bieden, omdat er geen gezin beschikbaar is. "Draagt elkanders lasten" en "vergeet de herbergzaamheid niet" zijn bijbelse opdrachten. We leven niet voor onszelf, zoals onze maatschappij vaak voorstelt. Mogelijk is het bieden van onderdak voor u en uw gezin een mogelijkheid om deze bijbelse opdracht gestalte te geven.

De samenstelling van het opvangbestand loopt uiteen van alleenstaanden en echtparen tot grote gezinnen, ieder met zijn mogelijkheden en beperkingen. Om het aanbod en de wensen goed op de vraag af te stemmen, zal met het aspirant-gastgezin een gesprek gevoerd worden.

Hebt u een plekje in uw hart en in uw huis?

(Vooral in de regio's Gouda, Ede/Wageningen, Rijssen/Zwolle en de Hoeksche Waard zijn we op zoek naar gastgezinnen).

U kunt vrijblijvend een pakketje met informatie aanvragen! We hopen op uw bereidheid!

Mw. K. de Blicck, Coördinator Gastopvang,
tel. 0186-693 293.

Een stem uit het verleden

Hij houdt Zijn toorn niet in eeuwigheid, want Hij heeft lust aan goedertierenheid.

Micha 7:18

Er zullen zielen zijn, die met het oog op de verwisseling van het oude en nieuwe jaar gezegd zullen hebben: Heere, zal ik nu weer met die oude schuld het nieuwe jaar in moeten? Hun schuld is weleens bedekt geweest toen zij in de liefde Gods mochten delen. Het is weleens geweest alsof zij geen zonde meer hadden toen zij in dat volbrachte Borgwerk van Christus mochten inblikken. Maar bedekte schuld is geen vergeven schuld. Het is weer teruggekomen. De verzuchting van zo'n ziel is of hun schuld in een weg van recht en gerechtigheid vergeven mocht worden, ja, geworpen mocht worden in een zee van eeuwige vergetelheid. Dat God hun schuld nooit meer gedenken zou. Wat zou dat toch een blijdschap voor hun ziel zijn. Het is weleens zo sterk in hun ziel geweest in het uitzien naar die weldaad, dat zij hebben gezegd: 'O God, als dat nu in mijn ziel gebeuren mag, als Uw eigen werk, dan zou het in mijn hart zijn:

*Ik zal met vreugd' in 't huis des
HEEREN gaan,
Om daar met lof Uw grote Naam
te danken;
Jeruzalem, gij hoort die blijde klanken:
Elk heff' met mij de lof des
HEEREN aan.*

Zij zijn niet zonder hoop het nieuwe jaar tegemoet gegaan. Wat hebben zij het vaak in het verborgen voor Gods aangezicht neergelegd, doch daar hebben geen zaken plaats gehad. Wat een teleurstelling! Hadden zij er recht op? Och, nee. De Heere is aan hen niets verplicht. Maar zij hadden het zo gehoopt dat zij in de ruimte geplaatst zouden worden. Ons bestaan rekent, maar het geloof redeneert niet. Dat in stilheid en vertrouwen uw sterkte mocht zijn!

ds. W.C. Lamain

totale doodstaat van de mens als schuld gepredikt wordt, des te inniger moet naar Gods genademogelijkheid geweten worden.'

Verder dankte hij mevrouw Tanis hartelijk voor haar bescheiden wijsheid en goedheid in haar verkeren in de gemeente: 'U hoorde bij de gemeente.' Schreef Bach wel S D G onder zijn composities, de dominee ondertekende soms zo een mailbericht waarin hij van de bijzondere ondersteuning des Heeren gewaagde. Bach schreef er ook wel een gebedsafkorting boven J J (Jesu, juva): 'Jezus, help.' 'Terugziende op uw gehele ambtsbedie-

ning in Kampen mag u, ds. J.J. Tanis, daaronder viermaal een j schrijven, nu in de voltooid tijd (Jesús juvit): 'Jezus heeft J.J. geholpen, in Kampen.' Soli Deo Gloria! Toegezongen werd Psalm 122:3. Voor het laatst legde ds. Tanis de zegenbede uit 2 Korinthe 13:13 op de gemeente.

De kerkenraad

■ MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2009

Pag. 298, **gemeente RIJSSEN-ZUID.** Scriba van de diaconie is nu: W.A. Bregman, Nieuwlandsweg 29, 7461 VP Rijsen, tel. 0548-51 66 40

BERICHTEN

■ LANDELIJKE TOERUSTINGSDAG EVANGELISATIE

Op **zaterdag 6 februari** houdt de Landelijke Werkgroep Kinderevangelisatie de jaarlijkse contactdag in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente van Gouda, Nieuwe Gouwe Oostzijde 2-b. Deze bijeenkomst is bedoeld voor alle kerkenraden, evangelisatiecommissies, medewerkers in het kinder- en tiener-evangelisatiewerk en belangstellenden. Evangelist J. Krijgsman houdt een inleiding over: **"Kernbegrippen, hoe leg ik het uit en hoe bied ik het aan"**.

Na de pauze volgt een groepsbespreking, waarna een plenaire bespreking. De aanvang is om 9.30 uur. Vanaf 9.15 uur staat de koffie klaar. We hopen na bovenstaand programma gezamenlijk te lunchen. Neemt u zelf uw lunchpakket mee? Voor koffie, thee en soep wordt gezorgd. Om 12.45 uur willen we de bijeenkomst afsluiten.

Let op (nieuw adres) voor informatie: tel. 0346-21 23 20, mw. I.R. Van der Heiden-Ebbers, Dorpsweg 5, 3738 CA Maartensdijk, e-mail: lwk-gergem@kliksafe.nl

■ EEN WAARDEVOLLE WEEK. MISSCHIEN IETS VOOR U?

Wilt u ook eens een vakantie week, waarin u mensen ontmoet, die gelijkgezind zijn en bent u nog redelijk gezond? Dan zijn de weken voor ouderen en alleenstaanden echt iets voor u. Ook dit jaar organiseren wij als Commissie Vakantieweken van de Bond van Vrouwenverenigingen weer drie mooie weken. Uw staf,

twee echtparen, organiseren uitstapjes zoals twee busreizen. Op twee avonden komt er een spreker, waarvan er één altijd een predikant is. Op zondag kerken we in de dichtstbijzijnde Geref. Gemeente.

Wanneer u nog vragen heeft of meer informatie wilt, kunt u terecht bij mw. E. Berkouwer-Bel.

Gestimuleerd door de positieve ervaringen van het afgelopen seizoen hebben we ook voor 2010 weer drie vakantieweken gepland. De volgende mooie en rustige vakantieoorden zijn speciaal voor mobiele ouderen door de commissie geselecteerd:

• **19 juni - 26 juni**
Parkhotel "Hugo de Vries" te Lunteren

• **17 juli - 24 juli**
Hotel "Landgoed Stakenberg" te Elspeek

• **14 aug. - 21 aug.**
Hotel "Kaat Doorn" te Doorn
In Elspeek ligt de helft van de kamers op de eerste verdieping, die via de trap bereikbaar is.

De prijs is € 530,- p.p. met € 20,- toeslag voor een eenpersoonskamer. U kunt zich telefonisch aanmelden vanaf heden bij mw. E. Berkouwer-Bel, Prinsenhof 38, 4041 BN Kesteren, tel. 0488-483031.

■ ZANGAVONDEN

H.I. Ambacht
Psalmzangavond op **zaterdag 30 januari**, aanvang 19.45 uur in de Petrakerk van de Geref. Gemeente, Kerkstraat 10. De samenzang wordt begeleid door Teunis

van de Breevaart en Paul Wols. Ds. A. Moerkerken, rector van de Theologische School, zal op één van de psalmen wat dieper ingaan; Opening en sluiting door: student C. van Ruitenburg. Collecte t.b.v. de Theologische School.

Rhemen

Psalmzangavond met bovenstem op **zaterdag 23 januari**, aanvang 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Rhemen, Achterbergsestraatweg 59a. Meditatie door student J. van Laar. Organist: Pieter Heykoop. Collecte t.b.v. Zending Gereformeerde Gemeenten

Scherpenisse

Koor- en samenzangavond op **zaterdag**

30 januari, aanvang 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Scherpenisse, die georganiseerd wordt door de Ring Zeeland van zangverenigingen van de Geref. Gemeenten. M.m.v. jongerenkoor Hananja uit Tholen, gemengd koor Vox Humana uit Rilland-Bath en gemengd koor Sursum Corda uit Krabbendijke. Opening en sluiting door ds. E. Bakker. Collecte t.b.v. Deputaatschap Bijbelverspreiding.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 17 JANUARI 2010

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 14.30 uur ds. Karens; Aalst 14.30 uur ds. Labee; Alblasterdam 9.30 uur leesdienst, 17.00 uur ds. De Waard; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 uur ds. J. Karels en 15.00 uur ds. De Wit; Arnhem 10.00 en 15.30 uur ds. De Leeuw; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. Bredeweg; Beekbergen 19.00 uur ds. Boeder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 uur ds. Paul en 19.00 uur ds. Clements; Bodegraven 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. W. Harinck; Borssele 9.30, 14.00 en 18.00 uur ds. Hogchem; Boskoop 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 15.30 uur stud. Maljaars; Deventer 15.00 uur ds. Schreuder; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Doetinchem 18.30 uur ds. De Leeuw; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. Brugge; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33) 12.30 uur (H.D.) ds. Verschuure en 19.00 uur ds. Kleppe; Elspeek 10.00 en 18.30 uur ds. Van Manen; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Enschede 17.15 uur ds. Kattenberg; Enter 9.30 en 15.00 uur ds. Kattenberg; Ermelo 9.30 en 16.00 uur ds.

Verweij; Goes 9.30 en 18.30 uur ds. Meeuse en 14.30 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; Goudswaard 18.00 uur stud. G.W.S. Mulder; 's-Gravenhage 10.00 uur ds. De Waard en 19.00 uur stud. Baaijens; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. Hakvoort en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. Van Rijswijk; Haamstede 18.30 uur ds. C. Harinck; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Joosse; Herkingen 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Hilversum 17.00 uur ds. Van Ruitenburg; Hoofddorp 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Houten 11.00 uur leesdienst en 17.00 uur ds. Van der Net; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Beens; Kortgene 14.00 uur ds. Van Krimpen en 18.30 uur ds. Golverdingen; Krabbendijke 14.00 uur ds. Hakvoort; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Leerdam 10.00 uur ds. Van Gelder; Leiderdorp 10.00 uur ds. Driessen en 16.00 uur ds. W. Harinck; Lisse 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Moens; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Tanis; Middelharnis 14.30 uur ds. Schipper; Moerkapelle 19.00 uur ds. Van Rijswijk (doventolk); Naaldwijk 16.30 uur ds. Driessen; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Vermeij;

Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. Hoogerland; Nieuwerkerk Zld 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk 14.30 uur ds. Van Manen; Nisse 14.00 uur ds. De Heer; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Ooltgensplaat 18.00 uur ds. Bakker; Oostburg 15.00 uur ds. Baan; Oosterland 10.00 en 14.30 uur ds. Bakker; Opheusden 15.30 uur ds. F. Mulder; Poederoyen 19.00 uur ds. L. Blok; Puttershoek 15.00 uur ds. Pater (H.D.); Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur leesdienst; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. Brugge; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 14.00 uur ds. Golverdingen; Rotterdam-Alexanderpolder 19.00 uur ds. Terlouw; Rotterdam-Centrum 16.30 uur ds. Paul; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Rotterdam-Zuidwijk 14.30 uur ds. P. Mulder; Scherpenisse 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. Verschuure; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. Boogaard; Sliebrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 uur ds. W.J. Karels en 19.00 uur ds. Silfhout; Soest 9.30 uur ds. Kleppe en 19.00 uur ds. Schot; Spijkenisse 19.00 uur ds. Joosse; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Terneuzen 10.00 uur ds. C. Harinck en 15.30 uur ds. Tuinier; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Boeder; Tholen 10.00 uur ds. De Jongste; Tricht-Geldermalsen 10.00 uur leesdienst en 18.30 uur ds. Van Gelder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Van Belzen; Utrecht 19.00 uur ds. Visscher; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 17.30 uur ds. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.00 uur stud. Baaijens; Vlissingen 9.30 uur ds. Golverdingen en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. Karens; Westkapelle 18.30 uur ds. Moens; Westzaan 15.30 uur stud. Visser; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Zaandam 9.30 en 18.00 uur stud. Visser; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Eckeveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur stud. Maljaars; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaaar.

■ DINSDAG 19 JANUARI 2010

Aalst 19.30 uur ds. Hakvoort; Amsterdam-Noord 19.30 uur ds. Van der Net; Drachten 19.30 uur ds. Van Belzen; Ermelo 19.30 uur ds. Van Eckeveld; Hoogvliet 19.45 uur ds. Van Krimpen; Krabbendijke 19.30 uur ds. Brugge; Oosterland 19.30

uur ds. Silfhout; Uddel 19.30 uur ds. Mouw; Zaandam 19.30 uur ds. Baan.

■ WOENSDAG 20 JANUARI 2010

Hoogeveen 19.30 uur ds. Baan; Meliskerke 19.30 uur ds. Moens; Meliskerke 19.30 uur ds. Van Ruitenburg; Nunspeet 19.30 uur ds. Schot; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. Van Dieren; Rilland-Bath 19.30 uur ds. De Leeuw; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. Schreuder; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Van Belzen; Rotterdam-Zuidwijk 19.45 uur ds. Van der Net; Scherpenzeel 19.30 uur ds. Verschuure; Soest 19.30 uur ds. Bakker; Spijkenisse 19.45 uur ds. W. Harinck; Veenendaal 19.30 uur ds. Vermeij; Waardenburg 19.30 uur ds. Bredeweg (voor de Zending); Wageningen 19.30 uur ds. F. Mulder.

■ DONDERDAG 21 JANUARI 2010

Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. Gunst; Apeldoorn 19.30 uur ds. Vermeij; Barneveld-Zuid 13.00 uur ds. Bredeweg (huw.bev.); Brakel 19.30 uur ds. Schot; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. Verweij; Delft 19.30 uur ds. Van Rijswijk; Dinteloord 19.30 uur ds. Van Aalst; Hellevoetsluis 19.30 uur ds. Pater; Hoofddorp 19.45 uur ds. Mondria; Kootwijkerbroek 19.30 uur ds. Beens; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. P. Mulder; Leerdam 19.30 uur ds. Van Ekeveld; Naaldwijk 19.45 uur ds. L. Blok; Nieuwerter Aa 19.45 uur ds. Baan; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. De Leeuw; Ridderkerk 14.00 uur ds. De Leeuw (huw.bev.); Scheveningen 19.30 uur ds. Schipper; Soest 19.30 uur ds. Bakker; Zwolle 19.30 uur ds. Vogelhaar.

■ ZATERDAG 23 JANUARI 2010

Middelharnis 14.30 uur ds. De Waard (dovendienst).

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Druenen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merkssem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

ADVERTENTIES

Voor het jaar 2010 wensen we curatoren, docenten, predikanten, emerituspredikanten, predikantsweduwen, evangelisten, zendingswerkers, kerkenraden en alle gemeentelieden van harte 's Heeren onmisbare zegen toe.

Studenten
van de Theologische School
te Rotterdam

Wij willen alle vrienden en bekenden hartelijk bedanken voor de vele goede wensen voor het jaar 2010. Wederkerig Gods onmisbare zegen toegewenst in het pas begonnen jaar.

ds. J. Mijnders
Barendrecht

Langs deze weg wil ik iedereen hartelijk danken voor het medeleven en goede wensen in de afgelopen tijd. Wederkerig wens ik predikanten, predikantsweduwen, vrienden en bekenden Gods onmisbare zegen toe voor het nieuwe jaar.

Mw. Van den Noort-Van de Velde

TE KOOP Woudenberg

Gerard Doulaan 5, goed onderhouden, ruime **MIDDENWONING** met leuke voortuin, ruime stenen berging en achtertuin. Kamer en keuken met gezellig ogende toog. Bouwjaar 1967. Woonopp. 120 m²; perceelopp. 146 m². 4 slaapkamers en gemoderniseerde badkamer. Grote zolder met dakkapel (mogelijkheid tot maken van verschillende kamers). Nabij ref. kerken, basisschool, vo en mbo. Vraagprijs € 219.950 k.k. Mogelijkheid tot overbruggingsfinanciering. Meer info: www.makelaardijwoudenberg.nl of (033) 286 44 11.

Begrafenis Verzorging Tollenaar

Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
Tel. 0115-612554 - Geen crematies

Te huur in Krabbendijke

Ruime woning op loopafstand van kerk en winkels. Week 32, 33 en 34 vrij. Nette bewoning vereist.
Tel. 0113-502280

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING G. WEGENAAR

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

kina
begrafenisverzorging

Tel. (010) 458 31 12

Dag en nacht bereikbaar Overal te ontbieden

D.W. Schipper
010-450 66 26
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Begrafenisverzorging
Corné Vader

Tarweakker 23,
4341 MD Arnemuiden

Beschikbaar voor geheel Zeeland.

Tel. 0118 - 60 25 00

Wij verzorgen alléén begrafenissen.

Te huur een **vakantiewoning dichtbij Norwich.**

Tel. 001519 688 0947.
Hollands sprekend.

Ameland-Terschelling-Bakkeveen (Frl.) chalet/stacars.

Huur niet duur. 0512-516096
zie www.vdsluisvakanties.nl

Oosterland (Zld): vak. huis te huur,
2/4 pers, mooi/gezellig,
op boerenerf, vrij uitzicht, CV,
Tel. 0111-644950.

„De leugen is als een sneeuwbal; hoe langer men hem rolt,
hoe groter hij wordt.“

Maarten Luther

OVERZETTEN

Van uw:

- **Cassettebandje** naar CD (100 min.)
- **Langspeelplaat** naar CD
- **Dia's** naar CD (volledig toegankelijk)
- **Negatiefstrips** naar CD
- **Bandrecorder band** naar CD (100 min.)

Professionele apparatuur!

Prijzen: zie www.deveenhoeve.net

begrafenisverzorging

Wij verzorgen begravenissen (geen crematies) op de gehele Veluwe, in Kampen e.o. en in Rijssen e.o.

Begrafenisverzorger

G. v.d. Berg | D. Markusse | B.F. Nijhof | B. Vos

Nunspeet, Elburg e.o.	T (0341) 253 813
Kampen e.o.	T (038) 3332 383
Rijssen e.o.	T (0548) 540 053
overige plaatsen en b.g.g.	T (0577) 401 689

Begrafenisverzorging Vos
Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
T (0577) 401 689

Vertrouwd verzorgd

Vakantie in Zeeland?

Te huur aan de rand van Aagtekerke, ruime, vrijstaande woning. Dichtbij strand, prachtige fiets- en wandel mogelijkheden. Kerk op loopafstand.
Info: 06-51485518

KLASSE MAAKT ONDERSCHIED

Stolk Orgels is hoofddealer van:
**Johannus - Eminent
Domus - Ahlborn**

**Stolk
orgels**
tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
Kraibensijde, Oostpolderweg 1
Nederhemert Nrd., Ormelingsstraat 36
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN PRIJS

Zwitserland!! T.H. in het prachtige Saastal, geriefelijke en **ruime vakwoningen**, voor 2-12 personen. Er zijn in het hoogseizoen Ref. kerkdiensten.
Info: www.vakantiesaaatal.nl
Tel. 0184-413330

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische vraagstukken

Neem voor meer informatie contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

Vereniging van
Organisten der
Gereformeerde
Gemeenten

Te koop: karakteristiek **WOON/ZAKENPAND in Zeeland.**
Ideaal voor bedrijf/kantoor/praktijk aan huis. Tel. 0654391591.

Voor een heerlijke vakantie in **BURGH HAAMSTEDE**
Te huur vanaf week 33 groot en gezellig vakantiehuis voor 12 personen.
Grote tuin, speelzolder, strand en bos. Nette bewoning vereist.
Tel. 0184-419195.

Calvin Christian School...

...Would Like to Welcome a New Teacher to Canada!

We are looking for a qualified teacher ...

- ♦ who is a member of the Gereformeerde Gemeenten.
- ♦ who desires to teach according to Biblical principles as described in the Three Forms of Unity.
- ♦ who would love to fill an elementary teaching position for the 2010-2011 school year. (The grade of your preference may be considered.)
- ♦ who is willing to upgrade his/her English skills and pass the TOEFL-ibt before emigrating.
- ♦ who is willing to meet teaching authority requirements by completing a minimum of two university courses per year.

We offer...

- ♦ ... a very welcoming team.
- ♦ ... a part-time classroom aid.
- ♦ ... one or two supportive teachers at the same grade level.

Contact us...

Feel free to contact our principal Mr. W. Grisnich at school (001-403-381-3030 or wgrisnich@ccschool.ca) to ask for any clarifications. Applications can be e-mailed to office@ccschool.ca.

Calvin Christian School is a Netherlands Reformed (Gereformeerde Gemeenten) Christian School established over thirty years ago because parents strongly felt the need for Christian education. Over the past few decades, CCS has grown into a large school offering kindergarten through grade 12 education. There is a close, supportive bond between the three local NRC congregations and CCS.

RST
Zorgverleners

KRAAMZORG

THUISZORG

RST Zorgverleners.
800 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg, wijkzorg, gespecialiseerde verzorging, verpleging, (huishoudelijke) verzorging: 0342 - 42 23 24.
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of info@rstzorg.nl.

Identiteit
Kwaliteit!

Tel. (0342) 42 23 24

Burg Kuntzelaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

PSYCHOLOGENPRAKTIJK BROUWER

hulpverlening aan kinderen,
jongeren en volwassenen

RIDDERKERK
Verlengde Kerkweg 11

BARNEVELD
Wilhelminastraat 14

METEREN (GELDERMALSEN)
Dorpsstraat 18

Bel voor informatie of aanmelding:
0180 - 42 69 55
of kijk op www.psychbrouwer.nl

T.h. Nunspeet. Car. park
"de Hofstee" **luxe 6 pers stacar**
v.a.g.v.; wasm, droger, magnetron,
douche +zitbad, d+h fiets
aanwezig. Nette bewoning vereist.
Tel. 0187-651644 of 06-23487079.

SPIER (Dr.) 6-p. stenenbungalow
te huur, 3 slaapk. Eigen terrein,
ongeveer 1.000 m², cv. wasm. radio,
4 fietsen. Tel. 0228-593772

Begrafenisonderneming Treur

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
www.begrafenisonderemeningtreur.nl
info@begrafenisonderemeningtreur.nl

Krooneman BUSREIZEN & DAGTOCHTEN

*Voor een verzorgde dagtocht
of groepsuitje met moderne
touringcar.*

Johan Krooneman, Doornspijk
Tel. 0525-684797,
www.krooneman-busreizen.nl

begrafenisverzorging

Den Hollander

Begrafenissen in Vlaardingen, Rotterdam,
Gouda, Den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst
uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

T. den Hollander
P.N. den Hollander
Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen

Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

Predikaties Ger. Gem. op CD
in mp3 formaat of op dubbel CD.
Keuze uit ca. 650 preken.
Inlichtingen via tel.nr. 0187 687271
of se343071@12move.nl

SHG

*Uitgaande van de Gereformeerde
Gemeenten in Nederland biedt de
SHG gekwalificeerde kraamzorg
en gezins- en bejaardenzorg
die aansluit bij uw manier van
leven. Dit houdt voor ons in dat
Bijbelse normen en waarden de
basis vormen voor uw dagelijkse
levenshouding en mediagebruik.*

Kraamzorg

Meldt u tijdig aan om teleurstelling te voorkomen.
Voor informatie of inschrijving kunt u ons bereiken op
telefoonnummer **0187 - 48 91 73**
b.g.g. 0342 - 49 21 55. Op werkdagen van 9.00 - 11.00 uur
en van 13.00 - 15.00 uur en op vrijdagavond van
19.00 - 21.00 uur.

Gezins- en bejaardenzorg

Voor informatie of inschrijving kunt u ons bereiken op
telefoonnummer **0166 - 65 26 05**. Op werkdagen van
9.00 - 11.00 uur en op vrijdagavond van 19.00 - 21.00 uur.

De gratis brochure zenden wij u graag toe.

HUREN OF WONINGRUIL IN RIJSSEN

In nieuwe wijk, 4 persoons woning
met vrij uitzicht! Tuin op het
Zuiden, met ligstoelen en Parasol!
Speelgoed voor kinderen aanwezig
en eventueel ook fietsen.

Dichtbij BOS, ZWEMBAD,
WINKELS EN KERKEN!

Vrij van 10 Juli t/m 14 augustus,
Tel. 0548-518090 of 06-51239754.

Unieke aanbieding!

Bijbelverklaring Matthew Henry

GRATIS
CD-
ROM

Twee delen in fraaie uitvoering
meer dan 2300 pagina's met
digitale versie op cd-rom
normaal 244,90
nu slechts

195,00

Uitgeverij Boekhandel

Gebr. Koster

Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
Tel. 0342 - 41 69 86

www.gebrkoster.nl

BESTELBON:

Ik bestel hierbij: ..... ex. **Bijbelverklaring Matthew Henry**
à €195,- met gratis cd-rom.

Naam: .....

Adres: .....

PC/Woonplaats: .....

Deze bestelbon in een envelop zonder postzegel zenden aan:

BOEKHANDEL GEBR. KOSTER

Antwoordnummer 1052, 3770 VB Barneveld

Natuur- en kerk- historiereizen

o.l.v. L.J. van Valen

Zuid-Engeland, D.V. van 7 juli
tot en met 16 juli (10 dagen);

Waldenzengebied in Italië, D.V.
van 3 mei t/m 8 mei (6 dagen)

Vraag informatie:

tel. 078 6144368;

e-mail ljvanvalen@solcon.nl